

УДК 368

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-10-5>**Ігошин М. М.**

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародного права та галузевих правових дисциплін,
Київський університет права Національної академії наук України
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4368-3124>

Maksym Igoshin

Kyiv University of Law
of the National Academy of Sciences of Ukraine

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

FEATURES OF INVESTMENT ACTIVITIES OF INSURANCE COMPANIES IN UKRAINE

Анотація. Розкрити теоретичні основи інвестиційної діяльності страхових компаній в Україні; проаналізувати основні фінансові інструменти, що використовуються страховиками в їх діяльності, включаючи державні цінні папери, акції, облігації та інші активи; оцінити вплив економічних та правових умов на фінансову діяльність страхових компаній, зокрема через призму законодавчих змін і макроекономічних факторів; сформулювати рекомендації щодо удосконалення інвестиційної та фінансової діяльності страхових компаній в умовах сучасних економічних викликів. Інвестиційна та фінансова діяльність страховиків є необхідною умовою їхнього успішного функціонування. Вони дозволяють забезпечити виконання зобов'язань перед клієнтами, підвищити прибутковість, зміцнити фінансову стійкість і розвинути бізнес. Водночас, для досягнення цих цілей, важливою є оптимізація фінансових потоків, забезпечення ефективного управління ризиками та чітке дотримання законодавчих вимог. Тому правильна інвестиційна та фінансова політика страховиків є важливою складовою розвитку як самого страхового сектору, так і економіки країни в цілому.

Ключові слова: страхування, компанія, інвестиційна діяльність, фінансова діяльність, фінансові інструменти.

Abstract. Considered problems of financial and investment activity of economic entities in the market of insurance services was and remains the subject of scientific interest of many domestic and foreign scientists. To reveal the theoretical foundations of the investment activities of insurance companies in Ukraine; to analyze the main financial instruments used by insurers in their activities, including government securities, stocks, bonds and other assets; to assess the impact of economic and legal conditions on the financial activities of insurance companies, in particular through the prism of legislative changes and macro-economic factors; to formulate recommendations for improving the investment and financial activities of insurance companies in the face of modern economic challenges. Investment and financial activity of insurance companies – key aspects of their overall functionality and financial stability. The study of these functions allows a better understanding of how insurers use funds received from policyholders to achieve not only financial stability, but also risk optimization, ensuring liquidity and profitability. In Ukraine, as in many other countries, these processes are important for the development of the insurance market and the stability of the financial system as a whole. Investment activity of insurance companies involves effective placement of received insurance premiums to ensure future payments and profit. Insurance reserves formed from these funds must be invested taking into account the principles of safety, liquidity and profitability. This allows companies to ensure their financial growth. However, for this, a clear regulation is needed, which defines the permitted investment directions and restrictions on the assets in which funds can be invested. Investment and financial activity of insurers is a necessary condition for their successful functioning. They make it possible to ensure the fulfillment of obligations to clients, increase profitability, strengthen financial stability and develop business. At the same time, to achieve these goals, it is important to optimize financial flows, ensure effective risk management, and strictly comply with legislative requirements. Therefore, the correct investment and financial policy of insurers is an important component of the development of both the insurance sector itself and the country's economy as a whole.

Keywords: insurance, company, investment activity, financial activity, financial instruments.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації фінансових ринків та постійних змін в економічному середовищі, страхові компанії відіграють надзвичайно важливу роль у забезпеченні стабільності та розвитку національних економік. Вони виконують не лише захисну функцію для своїх клієнтів, але й активно сприяють формуванню капіталу та залученню інвестиційних ресурсів. З огляду на широкий спектр послуг, які надаються страховими компаніями, а також їх значення для забезпечення фінансової стабільності як на рівні окремих осіб, так і в масштабах національної економіки, важливість ефективної орга-

нізації їх фінансової та інвестиційної діяльності є неперечною. Інвестиції, управління фінансами, стратегічне планування є ключовими складовими фінансової стійкості страхової компанії, що визначає її конкурентоспроможність, платоспроможність та здатність виконувати свої зобов'язання перед клієнтами.

Інвестиційна діяльність страхової компанії має свої особливості, оскільки страховики працюють з великими обсягами фінансових ресурсів, які потребують належного управління з метою досягнення фінансової стійкості та забезпечення вигідних умов для виплати страхових відшкодувань. У зв'язку з цим, виникає

необхідність дослідити інструменти та методи, які використовуються страховими компаніями для управління активами, а також вивчити взаємозв'язок між інвестиційною та фінансовою діяльністю в контексті забезпечення довгострокової стабільності бізнесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теорії та практиці інвестиційної та фінансової діяльності страхових компаній в Україні присвячена значна кількість робіт вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких Вовчак О.Д., Налукова Н.І., Бадида М.П., Янченко А.Ю., Світлична О.С., Аберніхіна І.Г., Сокиринська І.Г., Говорушко Т.А., Стецюк В.М., Рекуненко І.І. та інші.

В дослідженнях авторів проаналізовані стан, базові тенденції в діяльності підприємств ринку страхування. Проблематика фінансової та інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання на ринку страхових послуг була і залишається предметом наукового інтересу багатьох вітчизняних та закордонних науковців.

Метою статті є всебічний аналіз інвестиційної та фінансової діяльності страхових компаній, зокрема вивчення їхніх інвестиційних стратегій, принципів управління фінансовими активами, а також дослідження впливу економічних, правових та ринкових факторів на фінансову стійкість компанії.

Для досягнення мети передбачається вирішення наступних завдань: розкрити теоретичні основи інвестиційної діяльності страхових компаній в Україні; проаналізувати основні фінансові інструменти, що використовуються страховиками в їх діяльності, включаючи державні цінні папери, акції, облігації та інші активи; оцінити вплив економічних та правових умов на фінансову діяльність страхових компаній, зокрема через призму законодавчих змін і макроекономічних факторів; сформулювати рекомендації щодо удосконалення інвестиційної та фінансової діяльності страхових компаній в умовах сучасних економічних викликів.

Виклад основного матеріалу. Для України проблема ефективного управління фінансовою та інвестиційною діяльністю страхових компаній полягає у необхідності трансформації та вдосконалення системи, що склалася, в систему регулювання, на базі якої використовуються інструменти непрямого впливу на суб'єкти господарювання без визначення форм та обсягів підприємницької діяльності.

Як відомо, «Страхова компанія – це суб'єкт підприємницької діяльності, який функціонує на підставі одержаної ліцензії та здійснює страхову діяльність відповідно до чинної в Україні законодавчо-правової бази. С.о. як страховик бере на себе зобов'язання за певну плату відшкодувати страхувальникові та іншим учасникам страхового ринку заподіяний страховим випадком збиток або виплатити страхову суму. Діяльність С.о. (компанії, фірми) регламентують закони України «Про страхування» та «Про господарські товариства», а також Постанова ВР, міжнародні нормативи та вимоги Варшавської конвенції (1929 р.), Європейської системи «Зелена картка» та інших організацій» [6]. Страхові компанії у своїй роботі акумулюють значні фінансові ресурси, які використовують для інвестування, що, в свою чергу, дозволяє їм забезпечувати високу ліквідність і фінансову стійкість, а також отримувати додатковий дохід.

Вимоги до інвестиційної діяльності страховика закріплено в Законі України «Про страхування», Розділ 6, Стаття 44, а саме:

1) страховик зобов'язаний інвестувати лише в активи, ризики яких він може коректно визначати, відслідковувати, оцінювати, управляти ними та подавати звіти про них;

2) кошти повинні бути інвестовані таким чином, щоб забезпечити належний рівень безпеки, якості, диверсифікованості, належну ліквідність та прибутковість активів.

Регулятор має право встановлювати вимоги до активів страховика, зокрема до активів на покриття технічних резервів, обмеження на концентрацію активів та обмеження на активи, що мають відношення до пов'язаних із страховиком осіб» [1].

Інвестиційна діяльність є однією з ключових складових фінансової стратегії страхової компанії, яка визначає не лише її прибутковість, а й здатність забезпечити свої зобов'язання перед клієнтами у разі настання страхового випадку. Від ефективності інвестиційної діяльності залежить фінансова стійкість компанії, її здатність покривати майбутні страхові виплати та розвивати нові страхові продукти. Інвестиції страхових компаній складають частину їхніх активів, акумульованих через отримання страхових премій. Основним завданням інвестиційної діяльності є максимізація доходу від інвестицій при мінімізації ризиків.

За сучасних умов проблема інвестиційної діяльності вітчизняних страхових компаній потребує подальшого розгляду та вирішення, насамперед у контексті формування інвестиційної політики страховиків, зокрема напрямів інвестування, та впливу факторів, що зумовлюють недостатню ефективність інвестиційної діяльності страхових компаній України.

Попова Л.В. в своїй науковій роботі наголошує, що: «У розвиток інвестиційної діяльності страхових організацій позитивний внесок вносять такі фактори: динаміка страхових премій; розвиток довгострокових видів страхування; динаміка страхових резервів; динаміка власного капіталу; концентрація капіталу страхової галузі та інші.

Сьогодні інвестиційна діяльність вітчизняних страхових компаній має незначний вплив на фінансові результати самих страховиків та його конкурентоспроможність. Це зумовлено рядом основних причин.

По-перше, негативний вплив на розвиток інвестиційної діяльності страховиків має недостатня капіталізація вітчизняного ринку страхових послуг. Обсяг ресурсів, що акумулюються вітчизняними страховими компаніями невеликий, оскільки невелика фінансова потужність самих страховиків та обсяги їх операцій.

По-друге, страховики, які займаються обов'язковим страхуванням, виконують здебільшого соціальну функцію, і в силу цього інвестиційна діяльність для них немає першочергового значення. Основний інтерес в інвестиційній діяльності проявляють страховики за добровільними видами страхування» [3, с. 77–76].

У зв'язку з цим, необхідно сказати, що добре організована інвестиційна діяльність підвищує якість послуг, наданих страховою компанією, а також визначає положення страховика на ринку страхових послуг. За рахунок інвестування фондів страхових компаній відбувається зростання власних коштів, що дає змогу знизити обсяг залучення зовнішніх джерел фінансування. Крім цього, вкрай важливим фактором є те, що інвестування сприяє розвитку бізнесу і дає можливість власникам самостійно керувати ним.

На думку Мілошевич Н.В.: «Інвестиційний потенціал залежить від багатьох факторів: обсягу страхових премій; структури страхового портфеля; збитковості або прибутковості страхових операцій; строків страхових договорів; обсягів власних коштів, умов державного регулювання формування страхових фондів та ін. Інвестиційний потенціал страхової компанії складається з коштів страхувальників у вигляді страхових премій і власного капіталу. Власний капітал страховика формується за рахунок внесків акціонерів або учасників з подальшим відрахуванням коштів до резервів і фондів. Таким чином, кожна страхова компанія має в своєму розпорядженні дві групи коштів: а) власні кошти, у вигляді статутного фонду (капіталу), нерозподіленого прибутку, додаткового та резервного капіталу, вільних резервів; б) залучені кошти у формі страхових резервів» [2, с. 758–759].

Більшу частину в структурі інвестицій займають залучені кошти, що представлені страховими резервами, призначеними для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань. Кошти страхових резервів повинні розміщуватися з урахуванням безпечності, прибутковості, ліквідності, диверсифікованості [1].

Відповідно до чинного законодавства, правила розміщення страховиками коштів страхових резервів зводяться до такого:

- визначається допустимість інвестицій, тобто законодавчо встановлюється перелік дозволених напрямів інвестування;
- встановлені обмеження на всі види вкладень (у практиці розвинених страхових ринків існують мінімальні та максимальні обмеження, в Україні – лише максимальні, що свідчить про більшу свободу у виборі об'єктів інвестування);
- інвестиції страховиків повинні володіти прийнятним рівнем ризику і ліквідністю;
- обмеження обсягу вкладень в один вид активу, це робиться для запобігання утворенню афілійованих структур.

Згідно із Законом України «Про страхування», а також із Розпорядженням Держфінпослуг від 17.12.2004 № 3104 та № 2875, «кошти страхових резервів мають бути представлені активами таких категорій і розміщені з обов'язковим дотриманням таких співвідношень:

- 1) грошові кошти на поточному рахунку – 5%;
- 2) банківські вклади (депозити), у тому числі валютні вкладення згідно з валютою страхування, та ощадні сертифікати – у кожному банку не більше 30%;
- 3) нерухоме майно – від загального обсягу резервів за кожним об'єктом, при цьому вкладення в один або декілька об'єктів нерухомості, які розташовані поряд і розглядаються як один цілісний майновий комплекс – не більше 5%;
- 4) акції, облігації підприємств – не більше 40%» [1; 5].

В Україні є певні проблеми, тому інвестиційна діяльність страхових компаній стикається з цілим рядом і бар'єрів, які обмежують їх можливості для ефективного використання коштів. У порівнянні з міжнародними страховими компаніями, українські страховики мають меншу капіталізацію, що обмежує їх можливості для залучення великих інвестицій. Це впливає на здатність розвивати більш агресивні та ризиковані стратегії інвестування, такі як вкладення в інноваційні або стартап-проекти. Політична та економічна нестабільність в Україні, що проявляється у високій інфляції, девальвації національної

валюти та змінах у законодавстві, значно знижує привабливість для інвестицій в українські активи. Це спричиняє високий рівень інвестиційного ризику.

Практичні аспекти інвестиційної діяльності страховиків є важливою складовою їх фінансової діяльності та відіграють ключову роль у забезпеченні платоспроможності та стабільності страхових компаній. Вони включають в себе не тільки безпосереднє управління фінансовими ресурсами, що надходять від страхувальників, але й ефективне використання цих коштів для досягнення прибутковості та збереження їхньої ліквідності. Інвестиції, що здійснюють страховики, мають бути не тільки прибутковими, а й з низьким рівнем ризику, що дозволяє забезпечити виконання зобов'язань перед клієнтами, тобто здійснити виплати у разі настання страхових подій.

Одним із основних завдань інвестиційної діяльності страхових компаній є формування та розміщення страхових резервів, які утворюються за рахунок страхових премій, що надходять від клієнтів. Інвестиційна діяльність в цьому випадку виступає як інструмент для забезпечення додаткових доходів, що дозволяють знизити залежність страхової компанії від зовнішніх джерел фінансування та підвищити її фінансову стабільність. Водночас страхові резерви повинні бути розміщені з урахуванням таких важливих критеріїв, як ліквідність, безпека і прибутковість. Це означає, що інвестиції не можуть бути занадто ризикованими, оскільки вони повинні бути доступними для покриття виплат за страхуванням в будь-який момент часу.

Один із найбільш популярних та безпечних напрямків інвестування для страхових компаній – це державні цінні папери. Вони забезпечують стабільний дохід за відносно низького рівня ризику, що робить їх привабливими для страховиків.

Окрім традиційних фінансових інструментів, страхові компанії також активно інвестують у нерухомість. Вкладення в нерухомість забезпечують стабільний дохід у вигляді орендних платежів, а також можливість отримати прибуток від подальшого продажу об'єктів. Проте це досить капіталомісткий вид інвестицій, що потребує значних фінансових ресурсів. Крім того, нерухомість не завжди є ліквідною, що обмежує швидкість реалізації активів у разі необхідності покрити поточні витрати або виконати зобов'язання перед клієнтами.

Суттєву роль у інвестиційній діяльності страхових компаній відіграють також банківські депозити та інші фінансові інструменти, що забезпечують ліквідність і надійність активів. Банківські вклади часто виступають як тимчасове рішення для розміщення вільних коштів, які ще не були інвестовані в інші активи. Вони мають відносно низький дохід, але в той же час є достатньо безпечними.

Важливою характеристикою інвестиційної діяльності страховиків є необхідність диверсифікації портфеля активів. Страхові компанії повинні розміщувати свої кошти в різноманітні інструменти, щоб знизити рівень ризику, пов'язаного з інвестиціями. Диверсифікація дозволяє зменшити можливі збитки у разі негативних змін на ринку, а також підвищити загальний рівень доходів від інвестицій. Проте здійснення диверсифікації також вимагає високого рівня професіоналізму та знань від менеджерів страхової компанії, оскільки необхідно обрати такі інструменти, що забезпечують оптимальний баланс між ризиком і доходом.

Однак, незважаючи на усі позитивні моменти, інвестиційна діяльність страховиків має низку викликів, особливо в країнах з нестабільною економічною ситуацією, таких як Україна. Одним із основних бар'єрів є відсутність достатньої кількості інструментів для ефективного інвестування. Наприклад, на ринку можуть бути відсутні довгострокові державні облигації або інші фінансові інструменти з низьким рівнем ризику, що значно обмежує можливості страховиків у плануванні своїх інвестицій.

Крім того, в умовах високої інфляції, девальвації національної валюти та політичної нестабільності інвестиції в національні активи можуть бути ризикованими. Це підвищує вартість капіталу для страхових компаній і створює додаткові труднощі у досягненні бажаних фінансових результатів. Однак, на основі останніх статистичних даних можна відзначити кілька ключових тенденцій у розвитку інвестиційної діяльності страховиків.

Згідно з даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України (НКЦПФР) та Національного банку України, на кінець 2023 року «сума активів страхових компаній в Україні досягла близько 200 млрд грн, із яких більша частина складалася з інвестиційних активів. Зокрема, інвестиційний портфель страхових компаній, який включає як державні облигації, так і корпоративні цінні папери, станом на 2023 рік оцінюється в 135 млрд грн.

«Обсяг активів ризикових страховиків у IV кварталі залишився незмінним, а за весь 2023 рік зріс лише на 1%. Активи страховиків життя зросли на 4% за квартал і на 17% упродовж року.

Валові премії з ризикового страхування упродовж останнього кварталу 2023 року зменшилися порівняно з III кварталом на 2%, однак зросли на 17% порівняно з показниками відповідного кварталу рік тому. Премії зі страхування життя значно зросли як за квартал, так і протягом року: на 22% та 19% відповідно.

Лідерство за обсягом страхових премій серед інших ризикових видів зберегли автомобільні види страхування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка»). На 40% за рік зросли валові премії зі страхування майна та вогневих ризиків, водночас цей продукт досі не відновився після падіння у 2022 році.

Ризикові страховики у 2023 році були операційно прибутковими: їхній прибуток становив 1,9 млрд грн, що забезпечило рентабельність капіталу на рівні 10%. Це майже в півтора рази нижче, ніж у 2022 році, але вдвічі вище, ніж у 2021 році.

Страховики життя завершили рік з прибутком 0,5 млрд грн завдяки інвестиційному доходу. Їхня рентабельність капіталу становить 19%.

Кількість страховиків – порушників нормативів наприкінці 2023 року знизилася до 5 компаній, однак їх частка в активах страховиків зросла до 8%» [4].

Зазначимо, що значна частина інвестиційних активів страховиків (приблизно 70%) припадає на

державні облигації та депозити в банках. Це свідчить про те, що страхові компанії продовжують вважати інвестиції в державні цінні папери безпечними, що дозволяє зберігати стабільність та ліквідність їхніх активів. Це зумовлено як бажанням знизити ризики, так і вимогами законодавства, яке встановлює певні обмеження на типи активів, в які можуть інвестувати страховики.

Що стосується нерухомості, то цей сектор займає не більше 5% в інвестиційному портфелі українських страхових компаній, однак в окремих випадках страховики розглядають нерухомість як інструмент для збереження вартості своїх активів та отримання стабільного доходу від оренди. У 2023 році сума інвестицій у нерухомість становила приблизно 6,5 млрд грн, що є незначною часткою від загальної суми інвестицій.

Однак, попри існуючі обмеження, інвестиційна діяльність українських страховиків залишається обмеженою через недостатню кількість якісних інвестиційних інструментів на ринку. Наприклад, згідно з даними НКЦПФР, лише 20% страхових компаній в Україні активно інвестують у венчурні проекти або стартапи, тоді як більшість компаній обирають традиційні інструменти – облигації, депозити та акції великих компаній.

Висновки. 1. Інвестиційна та фінансова діяльність страхових компаній є ключовими аспектами їхньої загальної функціональності та фінансової стійкості. Вивчення цих функцій дозволяє краще зрозуміти, як страховики використовують кошти, отримані від страховальників, для досягнення не лише фінансової стабільності, але й оптимізації ризиків, забезпечення ліквідності та прибутковості. В Україні, як і в багатьох інших країнах, ці процеси мають важливе значення для розвитку страхового ринку та стабільності фінансової системи в цілому.

2. Інвестиційна діяльність страхових компаній передбачає ефективне розміщення отриманих страхових премій для забезпечення майбутніх виплат та отримання прибутку. Страхові резерви, сформовані з цих коштів, повинні бути інвестовані з урахуванням принципів безпеки, ліквідності та прибутковості. Це дозволяє компаніям забезпечувати своє фінансове зростання. Проте для цього необхідне чітке регулювання, що визначає дозволені напрямки інвестування та обмеження на активи, в які можуть вкладатися кошти.

3. Інвестиційна та фінансова діяльність страховиків є необхідною умовою їхнього успішного функціонування. Вони дозволяють забезпечити виконання зобов'язань перед клієнтами, підвищити прибутковість, зміцнити фінансову стійкість і розвивати бізнес. Водночас, для досягнення цих цілей, важливою є оптимізація фінансових потоків, забезпечення ефективного управління ризиками та чітке дотримання законодавчих вимог. Тому правильною інвестиційною та фінансовою політикою страховиків є важливою складовою розвитку як самого страхового сектору, так і економіки країни в цілому.

Бібліографічний список:

1. Закон України «Про страхування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення: 20.01.2025).
2. Мілошевич Н. В. Інвестиційна діяльність страхових компаній в Україні. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск 16. С. 758–763.
3. Попова Л. В. Інвестиційна діяльність страхових компаній на ринку страхових послуг України: оцінка та напрями розвитку в сучасних умовах. *Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок*. 2024. Випуск № 1(94).
4. Обсяги послуг страховиків життя та кредитування фінкомпаніями зростали – Огляд небанківського фінансового сектору за IV квартал. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/obsyagi-poslug-strahovikiv-jittya-ta-kredituvannya-finkompaniyami-zrostali-oglyad-nebankivskogo-finansovogo-sektoru-za-iv-kvartal> (дата звернення: 25.01.2025).

5. Розпорядженням Держфінпослуг від 17.12.2004 № 3104 та № 2875. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/245435__559343 (дата звернення: 01.02.2025).

6. Фармацевтична енциклопедія. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/663/strachova-organizaciya> (дата звернення: 23.01.2025).

References:

1. Zakon Ukrainy “Pro strakhuvannia” [The Law of Ukraine “On Insurance”]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (accessed January 20, 2025).

2. Miloshevych N. V. (2018). Investytsiina diialnist strakhovykh kompanii v Ukraini [Investment activity of insurance companies in Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo*, is 16, pp. 758–763.

3. Popova L. V. (2024). Investytsiina diialnist strakhovykh kompanii na rynku strakhovykh poslug Ukrainy: otsinka ta napriamy rozvytku v suchasnykh umovakh [Investment activity of insurance companies in the market of insurance services of Ukraine: assessment and directions of development in modern conditions]. *Finansy, bankivska sprava, strakhuvannia ta fondovyi rynek*, no. 1(94).

4. Obsiahy poslug strakhovykiv zhyttia ta kredytuvannia finkompaniiamy zrostaly – Ohliad nebankivskoho finansovoho sektoru za IV kvartal [The volume of life insurers’ services and lending by financial companies grew – Review of the non-banking financial sector for the fourth quarter]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/obsyagi-poslug-strahovykiv-jittya-ta-kredituvannya-finkompaniyami-zrostali--oglyad-nebankivskogo-finansovogo-sektoru-za-iv-kvartal> (accessed January 25, 2025).

5. Rozporiadzhenniam Derzhfinposlugh [Order of the State Commission for Regulation of Financial Services of Ukraine] vid 17.12.2004 No. 3104 ta No. 2875. Available at: https://zakononline.com.ua/documents/show/245435__559343 (accessed February 1, 2025).

6. Farmatsevtichna entsyklopediia [Pharmaceutical Encyclopedia]. Available at: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/663/strachova-organizaciya> (accessed January 23, 2025).

Стаття надійшла до редакції 12.02.2025